

Ciprian Porumbescu

JURNAL 1879

Cernăuți – Stupca

Traducere din limba germană, studiu introductiv și note de
Stanca Scholz-Cionca

CORINT
BOOKS

—2023—

STUDIU INTRODUCȚIV

Jurnalul pe care îl publicăm aici, într-o traducere nouă, *Tagebuch der wichtigsten Ereignisse, Erlebnisse und sonstiger Allotria, aufgezeichnet seit dem 18. Jänner 1879 von Golembiowsky*, este cel mai vechi dintre caietele de însemnări diurne ale lui Ciprian Porumbescu, păstrat integral. Din anii următori ne parvin: fragmente din jurnalul vienez din 1880, câteva foi dispartate scrise la Stupca în vara aceluiași an și însemnările din Nervi, scrise în ultimul an de viață (1 decembrie 1882–24 februarie 1883).

Jurnalul cernăuțean din 1879 nu este inedit. A fost tipărit în diverse formate și contexte: integrat pe bucăți într-o monografie; cu pasaje cenzurate; cu lacune; în condiții grafice inadecvate, în ediții cu tiraje mici, greu accesibile. Astfel încât, în 2021, un cercetător remarca: „Astăzi nu avem o ediție cât de cât acceptabilă a jurnalului lui Ciprian Porumbescu. Nu e vorba de o ediție critică, ci măcar de una credibilă editorial, care să nu suscite întrebări majore și, mai mult, care să fie, așa cum din tot felul de motive merită, într-o circulație reală”¹.

Faptul că apare ca scriere de sine stătătoare abia acum, la 140 de ani de la moartea autorului, se datorează, pe de o parte, periplului neobișnuit al manuscrisului, pe de alta, intemperiiilor istoriei care au înstrăinat imaginea Bucovinei de atunci în memoria colectivă (metamorfozele succesive ale capitalei ei – Czernowitz, Cernăuți, Cernovtsy, Cernivsi fiind de-a dreptul emblematice pentru bulversările survenite în veacul următor). Însemnările lui Ciprian, păstrate de tatăl Iraclie, iar după moartea acestuia de sora compozitorului, Marioara (Marica) Porumbescu, au trecut cândva în jurul anului 1920, împreună cu un bogat material documentar din arhiva familiei, în mâinile lui Leca Morariu, fiu al preotului Constantin Morariu, care a fost unul dintre prietenii apropiați ai lui Ciprian și unul dintre primii lui biografi. Distinsul cărturar și muzician Leca Morariu, profesor la Universitatea din Cernăuți între cele două războaie mondiale, a devenit astfel, prin accesul exclusiv la arhiva familiei, cel mai profund cunoscător al vieții și operei porumbesciene, pe care n-a conținut să le exploreze până la sfârșitul vieții.

Leca Morariu și-a cucerit merite deosebite în păstrarea și cultivarea memoriei Porumbescilor: a înființat primul muzeu Porumbescu (deschis ca expoziție la Cernăuți în 1924, apoi mutat la Suceava în 1928); a strâns din surse multiple informații (orale și scrise) despre Iraclie și Ciprian; a tipărit în fascicule o serie de compoziții ale lui Ciprian; a scris numeroase articole și comunicări – preliminarii la o vastă monografie dedicată lui Iraclie și Ciprian Porumbescu, rămasă nefinisată la moartea lui, în 1963.

În tot acest răstimp documentele familiei Porumbescu, păzite de Leca cu strășnicie de ochi străini, au rămas inaccesibile cercetătorilor, iar unele dintre ele s-au pierdut înainte de a vedea lumina tiparului sau de a fi valorificate în articole. Așa a dispărut în bombardamentele de la București o parte a corespondenței lui Ciprian cu pictorul Epaminonda Bucevschi; sau jurnalul intim al Marioarei Porumbescu, al cărui unic cititor a rămas Leca Morariu. Cărturarul a lăsat la moartea lui un vast șantier în lucru: peste 1500 de pagini manuscrise din

¹ Mircea Diaconu, „Ciprian Porumbescu. Mică poveste despre rochia Berthei (o incursiune printre manuscrise, ediții etc.)”, în *Transilvania* nr. 2 (2021), p. 80.

monografia neterminată *Iraclie și Ciprian Porumbescu*. Manuscrisul întreg, dactilografiat cu grijă de văduva cărturarului, Octavia Lupu-Morariu, a fost depus în copii la Fondul Porumbescu al Muzeului din Suceava și la Biblioteca Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Astfel, secvențe din *Jurnalul* cernăuțean au putut fi citate *in extenso* într-o biografie a compozitorului, apărută în 1978¹.

Jurnalul cernăuțean s-a tipărit pentru prima oară în 1986 pe segmente, integrate în volumul 1 al monografiei lui Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu* (al doilea volum, anunțat, nu a mai apărut).² Următorul demers l-a făcut academicianul Dimitrie Vatamaniuc prin publicarea *Jurnalului* în trei părți, în *Analele Bucovinei*: în 1998, 1999 și 2003. Ediția Vatamaniuc, bazată pe versiunea dactilografiată de Octavia Lupu-Morariu, păstrată la Fundația Leca Morariu din Suceava, prezintă în coloane paralele transcrierea textului german alături de traducerea lui Leca Morariu.

În 2003, Nina Cionca (nepoata pe linie maternă a Marioarei Porumbescu) prelucrează stilistic o parte din traducere (însemnările din 17 ianuarie până la 16 iulie) și o include într-un volum festiv apărut la 150 de ani de la nașterea compozitorului.³ În fine, în al patrulea demers, *Jurnalul* apare în marea monografie neterminată a lui Leca Morariu, în patru volume, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*⁴, în volumele II (2015, pp. 445–572) și III (2016, pp. 9–64), într-o paginare *sui generis*: alternând secvențe din transcrierea textului german cu porțiunile corespunzătoare din traducere. Textul *Jurnalului* apare fragmentat, întrerupt de pasaje transcrise în original, excursuri, comentarii, analize muzicale și note explicative.

Pus în fața acestor ediții discordante și, în plus, greu accesibile, cercetătorul se întreabă: „S-ar mai putea pune oare puțină ordine în acest hățiș sub care, gata să dispară, asemenea vremurilor de odinioară, stă o realitate devenită tot mai nesigură? Cert este că, deși pare să agonizeze, jurnalul lui Ciprian Porumbescu există și este nu numai mărturia existenței unui tânăr artist trăind la marginea imperiului, ci și oglinda în care se reflectă cotidianul unei lumi dispărute”⁵

Este ceea ce ne propunem prin ediția de față: o restituire integrală a *Jurnalului* într-o traducere nouă, bazată pe manuscrisul care a revenit în arhiva urmașilor Porumbesților. Nu este o ediție riguros critică, pentru uzul specialiștilor. Am considerat că textul merită atenția unui public larg, nu numai pentru informațiile care nuanțează portretul compozitorului, dar și ca document autentic al vieții diurne în Cernăuți și în provincia bucovineană din a doua jumătate a veacului al XIX-lea. Și, nu în ultimul rând, pentru calitățile lui intrinseci de text literar.

Deși conceput pentru uz propriu – ca sprijin mnemonic pentru momente ale cotidianului, uneori simple înșiruii de nume și locuri –, *Jurnalul* captează pulsul orașului cu evenimentele lui publice și private în impresii personale de o cuceritoare prospețime. Consemnează sărbători religioase și laice, cortegii, concerte, banchete, chefuri și sindrofii, parade, spectacole, coreografii ale puterii imperiale și multe altele. Ca președinte al primei

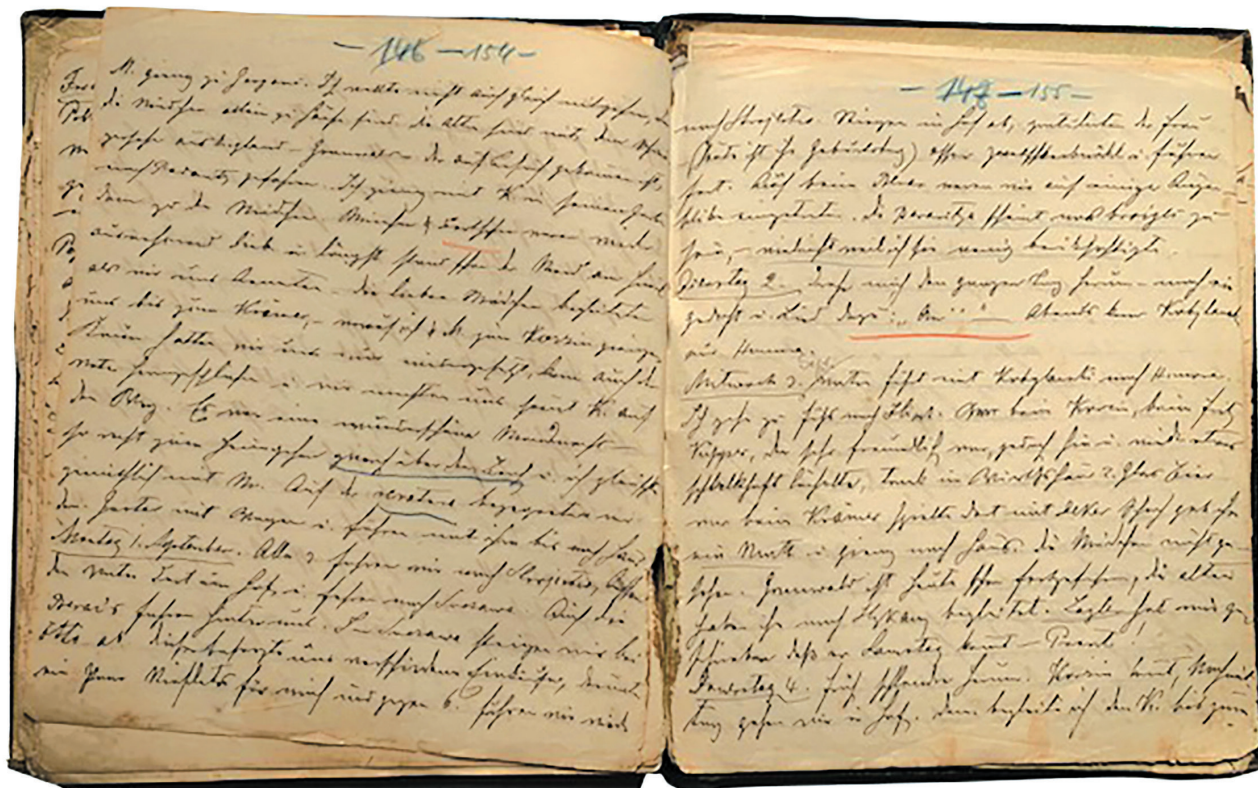
¹ Paul Leu, *Ciprian Porumbescu*, Editura Muzicală, București, 1978.

² Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*, vol. 1, ediție îngrijită de D. Nicolescu și Vasile Vasile, Editura Muzicală, București, 1986.

³ Ciprian Porumbescu, *Puneți un pahar cu vin și pentru mine*, volum îngrijit de Nina Cionca și Ion Drăgușanul, Consiliul Județean Suceava (editor), f.a. Conține un studiu introductiv al Ninei Cionca, o parte a jurnalului din 1879 (pp. 54–102), scrisori, o listă (incompletă) a compozițiilor lui Ciprian Porumbescu (pp. 340–363) și ilustrații (pp. 369–400).

⁴ Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*, Vol. I–IV, Editura Lidana, Suceava, 2014–2017. Ediție îngrijită de Vasile Vasile, cu concursul muzicologului Constanța Cristescu, după un manuscris dactilografiat pus la dispoziție de văduva autorului, Octavia Lupu-Morariu. (Ediția conține multe inadvertențe, omisiuni și greșeli, aparținând în parte editorilor, în parte tehnoredactării).

⁵ Mircea Diaconu, *op. cit.*, p. 92.

asociații a studenților români, apoi secretar de externe al celei de a doua, dar și membru în alte societăți și grupări, Porumbescu e mereu în centrul activităților tineretului cernăuțean, implicat în mișcările studențești și în viața muzicală a orașului, pe care le animă cu prezența, energia, productivitatea și puterea lui de seducție.

Temperament vioi, neastâmpărat, și totodată contemplativ, Ciprian își antrenează colegii și prietenii cu optimismul lui tonic, sub care colcăie însă neliniști adânci. Însemnările începute pe un ton hâtru devin pe parcurs – împotriva intenției autorului – documentul sfâșietor al unei existențe fragile amenințate de boala care în curând îi va curma viața. Tânărul vesel, dispus la bancuri și șotii, nepăsător la semnalele trupului bolnav și incapabil să-și menajeze forțele percepe tot mai deslușit apropierea morții. *Jurnalul* marchează etape ale neliniștii care se insinuează în diurn și răbufnește în subconștient: în coșmaruri, spaima de singurătate, în alternanța stărilor euforice cu faze de depresie. Împotriva intenției autorului, jurnalul devine un text profund dramatic.

Ambianța *Jurnalului*: între mirajul modernității și tensiuni interetnice

Când revine în Cernăuți la 18 octombrie 1878 să se înscrie la Facultatea de Filosofie, după ce petrecuse câteva luni ca învățător la școala din Stupca (ajutându-l pe tatăl său, Iraclie), Ciprian se regăsește într-un mediu devenit familiar în anii petrecuți la Seminarul Teologic (pe care îl absolvise în 1877). Cunoștea orașul și orașul îl cunoștea pe el – mai ales după procesul Arboroasei, societatea studenților români al cărei președinte fusese, proces mediatizat și peste hotare. Se simțea acasă în mediul urban cu amestecul lui de limbi și culturi paralele,

în permanentă competiție și totuși dependente unele de altele ca vasele comunicante, cum va spune mai târziu Paul Celan. Poate că și lui orașul îi apărea ca o replică mai mare a Rădăușului, așa cum îl percepea I.G. Sbiera, profesorul lui de română care își notează impresiile: „în Cernăuți gâsâiu [sic] mai mulți străini decât în Rădăuși și auzâiu [sic] acolo vorbindu-se mai adeseori și rusește; în piețele de negoț însă predomină graiul românesc, nu însă și prin dughene.”¹ Și studentul Ciprian Golembiovski (care semnează tot mai des cu numele românesc, Porumbescu) e sensibil la tensiunile interetnice și pătruns de ideea emancipării naționale a românilor, cea mai veche etnie a Bucovinei – parte a Moldovei istorice. Românii aveau încă o boierime autohtonă și erau reprezentați în aparatul administrativ și militar, în rândul clerului și în pătura intelectuală.²

În timpul șederii lui Ciprian, Cernăușii crescuse într-un ritm impresionant. Este perioada urbanizării explozive, așa-numita Gründerzeit, care schimbă fața orașelor europene. Dacă la mijlocul veacului capitala Bucovinei – devenită ducat autonom după dezlipirea de Galiția – avea în jur de 10 000 de locuitori, în 1879 numărul lor se apropie de 45 000. Cu amalgamul lui de stiluri arhitectonice, disonante și totuși armonios îmbinate, orașul oglindește mozaicul de etnii și confesiuni care coabitează în perimetrul lui. Studentul Golembiovski-Porumbescu văzuse ridicându-se o seamă de clădiri publice reprezentative – printre ele teatrul vechi în stil francezesc și sala filarmonicii – care transformau fostul târg de provincie într-o „mică Vienă”. Un cernăușean se entuziasmează: „Splendid se întinde plăcutul oraș pe coline. Când pătrunzi în el te simți deodată cu totul altfel: aici te simți transportat în Apus, unde găsești cultură, bune maniere și fețe de masă”.³ De fapt, dincolo de maniere și fețe de masă, orașul devenea un centru cultural și spiritual care se putea mândri cu „străzi pavate cu cultură”, dar și cu puzderia de locuri de cult pentru toate confesiunile: noua Catedrală Ortodoxă, biserica Sf. Paraschiva, impunătoarea Mitropolie, biserica romano-catolică, cea greco-catolică, cea luterană, cea armeană catolică, biserica calvină, și multe altele, precum 56 de sinagogi și 14 lăcașuri de rugăciune ale religiei mozaice. Marele Templu Izraelit, a cărui piatră de temelie o pusese împreună marele rabin și mitropolitul ortodox, s-a ridicat aproape concomitent cu impresionanta Reședință Mitropolitană greco-orientală (ortodoxă) în stil neo-bizantin care domină de pe colină panorama orașului.

Ciprian dirijează corul în Catedrala ortodoxă, ascultă predici în biserica romano-catolică și se pătrunde de vraja liturghiei rabinice în Templul Izraelit. Dar e conștient și de tensiunile interconfesionale cu care, printre mulți alții, avusese de luptat tatăl lui, Iraclie⁴, și va avea de luptat prietenul lui din anii de seminar, Constantin Morariu.⁵

¹ Citat în A. Niculică, *Ion G. Sbiera. Viața și opera*, Biblioteca Bucovinei, Suceava, 2005.

² Despre prezența românească în viața publică a Bucovinei habsburgice vezi, de pildă, Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*.

³ Karl Emil Franzos (autor cernăușean), *Aus Halbasien*, Leipzig, 1876, p. 112.

⁴ La Boian (astăzi în Ucraina) s-a inaugurat în 2018 bustul lui Iraclie Porumbescu, în amintirea luptei lui pentru reîntoarcerea uniților la credința ortodoxă (1857–1859). Iraclie Porumbescu (Golembiovski) (1823–1896), preot (la Șipotele Sucevei, Boian, Stupca, Frătăuții Noi), cărturar, publicist, scriitor, patriot militant; memorialist și povestitor remarcabil („un Creangă al Bucovinei”). Școlit la Sucevița și Putna, Suceava, Cernăuți și Lemberg; face studii superioare la Institutul de Teologie ortodoxă din Cernăuți (1847–1850). Secretar al redacției revistei *Bucovina*, înființată de familia Hurmuzachi (1848–1850). Căsătorit cu Emilia Klodnitzki, au avut nouă copii, între care Ciprian e al treilea. Iraclie e un părinte sever, dar plin de abnegație și ocrotitor. Vezi, de pildă, A. Lesenciuc, *Iraclie Porumbescu și revoluțiile. Opera uitată*, Editura Basilica, București, 2022.

⁵ Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii [1926]*, Ediție nouă, îngrijită, prefață, microbiografia, glosar și note de Mihai Iacobescu, Editura Hurmuzachi, Suceava, 1998, passim.

Panoramă a orașului în 1875, cu Mitropolia ortodoxă în construcție.

Fotografie de A. Kluczenko.

Tânărul student percepe clivajele produse de valurile de imigrare. Raportul între români, ruteni (ucraineni), ruși, lipoveni, evrei, germani, polonezi, armeni¹, maghiari și secui, cehi, țigani, tătari și alte neamuri care populează orașul se schimbă mereu. Dacă la recensământul din 1869 românii reprezentau populația dominantă în întreaga Bucovina (40% față de 36,6% ruteni și huțuli), în 1880 situația se inversează (33% declară româna ca limbă maternă, față de 42% vorbitori de ucraineană²). Iar în orașul Cernăuți românii vor reprezenta către sfârșitul veacului doar 14% din populație, față de 48,45% vorbitori de limbă germană și 17,9% ruteni; pe când ponderea crescândă a evreilor în rândul vorbitorilor de limbă germană îi va aduce orașului porecla „mic Ierusalim de pe Prut”. Schimbările rapide, dar și mișcărilor naționaliste care se întetesc în întreaga Europă tulbură echilibrul instabil între toleranță și animozitate în sfera publică. Sub aparenta osmoză a culturilor răbufnesc resentimente, tendințe naționaliste, chiar xenofobe, și tot mai des antisemite. Personajele *Jurnalului* – rubedenii, colegi, ciraci de petreceri, slujnice, profesori, juriști, teologi, muzicieni – reflectă țesătura fină de relații interetnice, identități fluide și mobilitate socială. Până și numele lor cu rezonanțe multiple – poloneze, rutene, armenesti, germane

¹ Din vremea lui Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Petru Rareș, armenii sunt comercianți activi în Moldova, mai târziu formează colonii în Suceava și Siret; mănăstirea Zamca din Suceava e construită și condusă de un episcop armean. Sub stăpânirea austriacă, comercianții armeni ocupă poziții importante în administrație și cultură. Vezi și Corina Derla *et al.* (ed), *Armeni în Bucovina habsburgică (1774–1918)*, Suceava, 2017.

² Între ei și mulți români rutenizați, mai ales în mediul sătesc.

Clădirea Mitropoliei ortodoxe (arhitect Iosif Hlavka) în construcție. Astăzi, sediul Universității ucrainene.

sau neaoș românești – ne sugerează că în Bucovina apartenența etnică e adesea mai curând un crez asumat decât un dat filogenetic. Instabilitatea numelor este doar unul dintre aspectele fluidității identitare tipice pentru bucovinenii secolului al XIX-lea. Mentorul Arboroasei, român militant, semnează când Ștefaniuc, când Ștefaniu, Ștefănescu sau Stefanelli – și nu e o excepție. Poliglotismul și interferențele identităților etnice hrănesc spiritul contestatar și emulativ, dar largesc totodată orizontul vorbitorilor, promovând atitudini cosmopolite.

Conștiința națională este deosebit de pronunțată la părintele Iraclie Golembiovski, tatăl lui Ciprian. Deși invocă uneori cu mândrie obârșia polonă a înaintașilor lui, parohul cărturar se profilează ca român dedicat luptei pentru emancipare. Încă de la 1848, ca secretar al primei reviste românești, *Bucovina* Hurmuzăcheștilor (1848–1850), Iraclie profesează un patriotism hrănit și din relațiile strânse cu intelectuali români din Ardeal și Principate.¹ Iar aspirația unirii cu frații de peste granițe într-o Dacie Română, invocată atât de vehement de Aron Pumnul, i-o transmite și fiului său Ciprian încă de la marea sărbătoare de la Putna, din 1871. Amândoi – tatăl și fiul – vor urma din adâncă convingere (deși cu accente diferite) îndemnul lăsat cu limbă de moarte de Doxachi Hurmuzachi: „să nu uitați că aveți de îndeplinit trei datorii mari și sfinte, pentru care aveți a răspunde înaintea lui Dumnezeu, înaintea oamenilor și a urmașilor voștri. Aceste trei datorii sunt: patria, limba și biserica”. Amândoi îl prețuiesc pe Aron Pumnul, care după I.G. Sbiera „a luminat multe minți și a încălzit felurite

¹ Iraclie Porumbescu se află în centrul mișcării de emancipare a românilor, intensificată în jurul revoluției din 1848: colaborează strâns cu Doxachi Hurmuzachi și fiii acestuia (ca secretar al revistei *Bucovina*), cu refugiații moldoveni (Alecsandri, C. Negri, Kogălniceanu, Grigore și Toader Sion, Alecu Russo), cu Aron Pumnul, iar mai târziu cu Silvestru Morariu etc.

inimi, pătrunzându-le de grijă pentru prosperarea neamului românesc".¹ Amândoi își asumă numele român Porumbescu, pe care autoritățile austriece îl vor aproba în 1881.

Când revine la Cernăuți în toamna anului 1878, Ciprian poartă deja nimbul de martir al neamului câștigat în lunile de închisoare dinaintea procesului politic al Arboroasei (1–3 februarie 1878). Pretextul arestării fusese un act de frondă taxat de autorități ca înaltă trădare. În ziua când Austria sărbătorea centenarul alipirii Bucovinei la Imperiul Habsburgic, Arboroasa trimisese o telegramă de condoleanțe la Iași, la comemorarea domnitorului moldovean Grigore al III-lea Ghica, cel tăiat de turci pentru că se opunea cedării ținutului. Gestul studenților români în frunte cu președintele lor, Ciprian Golembiovski, duce la arestarea comitetului și desființarea societății.²

Dar în pofida gestului subversiv, atitudinea lui Ciprian – ca cetățean austriac aparținând unei minorități etnice a imperiului – oscilează între impulsuri iredentiste și un „bucovinism” temperat prin asimilarea culturii germane, deși nu afirmă deschis compatibilitatea identităților paralele, cum o face, de pildă, rectorul Constantin Tomașciuc, care pretinde: „cine-și iubește [însă] națiunea cu adevărat și vrea să-i fie de folos, să se ferească de a nutri prejudiciul că ar fi incompatibil să fii un bun Român și un austriac loial”.³ Ca majoritatea bucovinenilor trecuți prin școli, Ciprian va folosi limba germană nu numai în corespondența cu familia (exceptând-o pe cea cu tatăl său, Iraclie), ci și în jurnalul intim⁴, căci se exprimă mai ușor în germană decât în limba paternă (româna nu e *stricto sensu* limba maternă a fiului Emiliei Klodnitzki, deși e folosită consecvent în familie). În fond, orizontul studentului e cosmopolit, așa cum rețeaua lui de relații sociale e multietnică.

Dacă poziția studentului Golembiovski față de elementul austro-german ne apare ambivalentă, atitudinea lui față de evrei se vădește de-a dreptul contradictorie. *Jurnalul* conține pagini de antisemitism apăsător, formulat în clișee plate în tonul vremii⁵ (vezi însemnările din 6 iulie despre concertul elevilor Școlii de muzică de pe lângă Societatea Filarmonică). Totuși, resentimentele trâmboțate gălăgios nu deformează neapărat relațiile personale. Ciprian va compune un *lied* pe versuri de Isaac Baltinester (18 februarie); se bucură de compania unui coleg evreu în trenul spre Ițcani; e conștient de faptul că un evreu (primarul adjunct Atlas) i-a apărut pe arboroseni la procesul din februarie 1878 etc. Mai mult, nu pregetă să treacă pragul noului Templu Izraelit, lăsându-se pătruns de fiorul de spiritualitate al cântării rabinice, pe care o laudă cu entuziasm într-o prelegere polemică despre muzica religioasă.

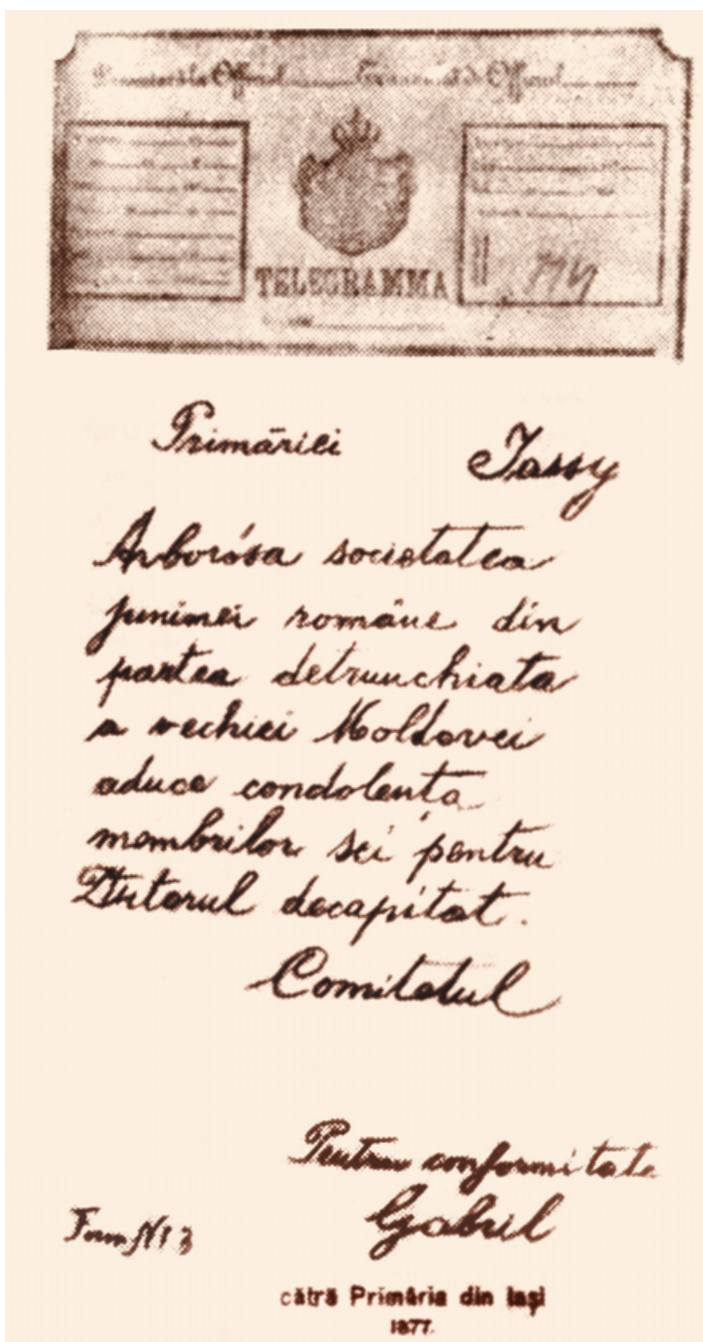
¹ I. G. Sbiera, *Familia Sbiera, după tradițiune și istorie și Amintiri din viața autorului*, Tip. Universitară, Cernăuți, 1899, p. 151. Cf. A. Niculică, *Ion G. Sbiera. Viața și opera*, p. 37. Pumnul e cofondator al Reuniunii Române de Lectură (1861), din care se naște Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1865), după modelul Astei din Transilvania. Pumnul sprijină și *Foiaia Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina* (1866–1869).

² Evenimentele sunt comentate în presa de la Viena, Budapesta, București, Iași și în alte locuri. Mihai Eminescu publică trei articole în *Timpul*, reproduse în antologia *Răpirea Bucovinei*, ed. D. Vatamaniuc, București, 2014.

³ Din scrisoarea lui C. Tomașciuc către Iraclie, citată în Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*, vol. I., Editura Heruvim, Pătrăuți, 2014, p. 321.

⁴ La gimnaziul greco-oriental (ortodox) din Suceava fusese instruit în limbile germană și română (manuale de religie ortodoxă în limba română concepute profesorul Constantin Morariu). Despre planul de învățământ în anii în care Ciprian este elev al gimnaziului, vezi Constantin Ungureanu, *Sistemul de învățământ din Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău, 2015, p. 197. Studiile teologice le absolvise în limba română (având germana doar la materii secundare).

⁵ Antisemitismul lui Eminescu și al altor autori ai timpului e bine cunoscut.

Telegrama trimisă de Comitetul Arboroasei la Iași.

cunoaște patinoarul modern înființat la marginea orașului, loc de întâlnire pentru tineretul înstărit, pe care îl frecventează colegul lui de cameră, Karl Schorsch. Lui îi este însă mai accesibil frumosul Parc public (Volksgarten), înființat deja în anii 1830, pe care un cernăuțean îl descria ditirambic în 1876: „Acolo unde se ridică ultimele case, la șoseaua militară (Heerstrasse)... se întinde verdeața unei grădini vaste, pline de boschete răcoroase, pajști însorite și labirinturi îmbietoare, spațioase și cultivate cum nu găsești în niciun oraș din răsărit: Grădina

Orașul îl fascinează pe tânărul venit de pe plaiurile Stupcei cu spectacolele lui publice. *Jurnalul* consemnează somptuosul cortegiu funerar al unui general de armată, inspirat de parade militare apusene (14 februarie); înmormântarea chestorului Universității, care iscă o răzmeriță a studenților (29 martie); jubileul căsătoriei cuplului imperial (22 aprilie); procesiunea măreață la sărbătoarea Corpus Christi; predicile convingătoare ale unui iezuit celebru în biserica catolică (14–18 iunie); demonstrațiile artistice ale Pompierilor voluntari (26 iunie); înmormântarea fastuoasă a mitropolitului Teoctist Blajevici, la care se cântă și două din propriile lui compoziții (12 iulie), și alte evenimente de anvergură.

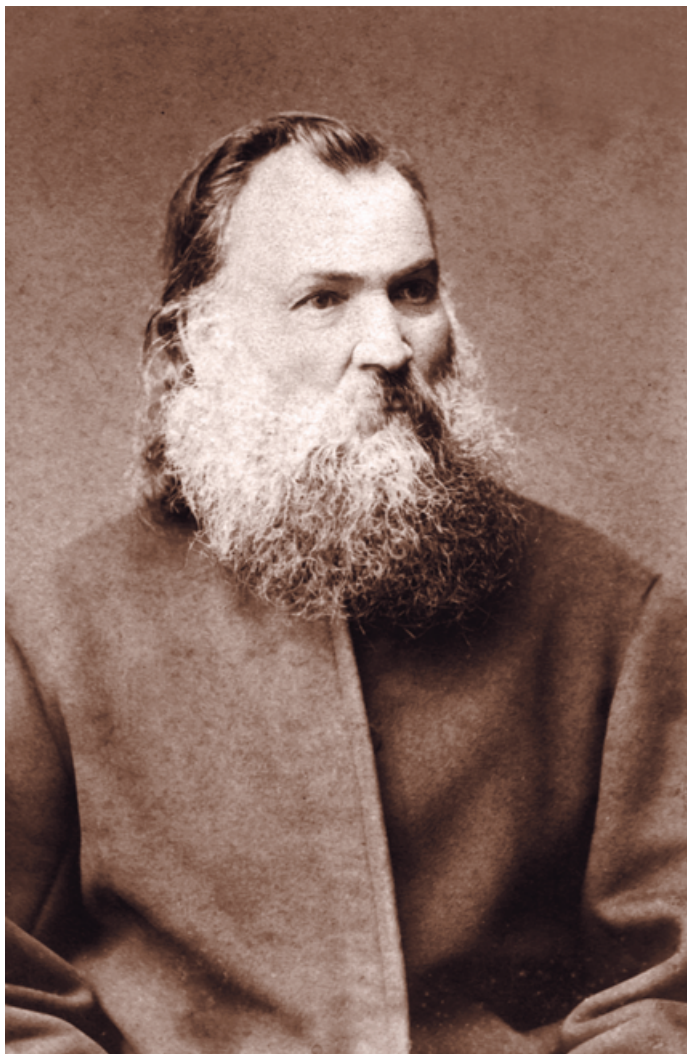
Pe Ciprian îl încântă și modernizarea infrastructurii urbane, mai ales înmulțirea localurilor și a cafenelelor pe care le frecventează asiduu. Sunt pomenite în *Jurnal* restaurante elegante cu sălile lor spațioase pentru baluri, serate muzicale, concerte și festivități studențești – La Prințul de Coroană al Austriei (Zum Kronprinzen von Österreich), Hotel Moldavie, sau Pajura Neagră (Zum Schwarzen Adler); dar și localuri mai modeste, cu nume pitorești – Rața Grasă, Evreul Strâmb, Armeanul Tabacar [sic], Balena din Ascalon, Kratochwil (localul Filarmonicii), berăria Göbl cu panorama ei largă până dincolo de Prut. Porumbescu

Publică populară”.¹ Pe aleile lui umbroase unde se va plimba zilnic, la sfatul medicilor, tânărul se simte transportat în ambianța luxoasă a unei stațiuni balneare (12 iunie).

Student al Universității Francisco-Josephina

Ciprian Golembiovski face parte din prima generație de studenți a Universității Francisco-Josephina înființată în 1875 la inițiativa și prin insistențele lui Constantin Tomașciuc. Instituția de învățământ superior, cea mai nouă dintre cele cinci universități ale Imperiului, e considerată de unii „cel mai frumos și mai util cadou onorific pe care imperiul îl putea face provinciei”,² în timp ce alții văd în ea un cal troian al guvernului habsburgic, menit să înlesnească germanizarea populației. Căci prin structură și spirit, precum și limbă principală de predare, instituția se profilează ca universitate germană. Ralierea la modelul german i s-a imputat adesea lui Tomașciuc de către români, dar ea vădește de fapt o atitudine realistă, căci o universitate românească în Cernăuți ar fi fost un proiect utopic (chiar făcând abstracție de opoziția rutenilor) în lipsa unui învățământ secundar românesc consolidat, indispensabil pentru formarea unui limbaj academic adecvat.

Ca absolvent al Seminarului teologic ortodox ridicat la rangul de facultate a Universității, studentul Golembiovski este admis în toamna anului 1878 de-a dreptul în anul II la facultatea de Filosofie, instalată provizoriu în fosta Școală Normală din oraș (o clădire proprie va fi inaugurată abia în 1883). După ce refuzase să urmeze cariera preoțească, Ciprian își ia în serios studiile la Filosofie (care cuprind, alături de filosofia *stricto sensu*, istoria, geografia și filologia), năzuind la o carieră de profesor de gimnaziu, unde își va putea fructifica cunoștințele în teologie, dar și pe cele muzicale.

Preotul paroh Iraclie Golembiovski (Porumbescu),
tatăl lui Ciprian.

¹ Karl Emil Franzos, *Aus Halbasien. Culturbilder aus Galizien, der Bukowina, Südrubland und Rumänien*, Vol. 1. Leipzig, 1876, p. 166.

² *Ibidem*, p. 119.

Noua *Universitas Cernovicensis* contribuie fără îndoială la integrarea Bucovinei în comunitatea științifică europeană, căci profesorii ei, chemați din diverse centre apusene – din Austria, Germania, Elveția¹ – sunt ancorati în rețele academice transnaționale. Prezența Universității va face treptat din capitala Bucovinei un oraș de cultură vie, în care după spusa localnicilor numărul librăriilor îl va întrece pe cel al băcăniilor; un oraș în care, după cum va scrie mai târziu Paul Celan, „trăiau oameni și cărți”. La înflorirea culturală contribuie și rețeaua de biblioteci publice, precum Biblioteca Țării, fondată în 1851 (cu o secție de cărți românești îngrijită de Iacob Vorobkievici și apoi de Aron Pumnul), devenită bibliotecă universitară în 1875; biblioteca teologilor (frecventată de Porumbescu pentru lucrări de seminar); biblioteca Societății pentru Cultură și Literatură Română; și alte bogate colecții de tipărituri ale societăților studențești (conținând substanțiale publicații în limba română).

Deși cuprinde doar trei facultăți (Dreptul, Teologia ortodoxă și Filosofia) frecventate de un număr mic de studenți (în primul an 177, dintre care 53 români, 31 germani, 51 evrei, 41 ruteni, 28 poloni și 4 cehi; în 1881 peste 220, adică 90 români, 90 germani și 45 ruteni), Universitatea dobândește un profil propriu. Limba română este de la început ancorată în program – nu doar ca limbă principală de predare la facultatea de Teologie, dar și prin înființarea unei catedre de română (limbă și literatură) în secția de filologie a Facultății de Filosofie (alături de o catedră de studii rutene/ ucrainene)², devansând în această privință cu aproape un veac structuri universitare europene.³ Astfel, Ciprian audiază în 1878–1879 cursul profesorului I. G. Sbiera⁴ despre Grigore Ureche și cronica sa, după ce absolvise ca seminarist cursurile aceluiași de limbă și literatură, ba chiar și un curs despre colinde românești (cărora Sbiera, ca folclorist pasionat, le acorda o binemeritată atenție). De asemenea, va participa activ la seminarul profesorului Loserth „Începuturile istoriei române” (!), pe care îl încheie cu un colocviu (examen oral) în 16 iunie.

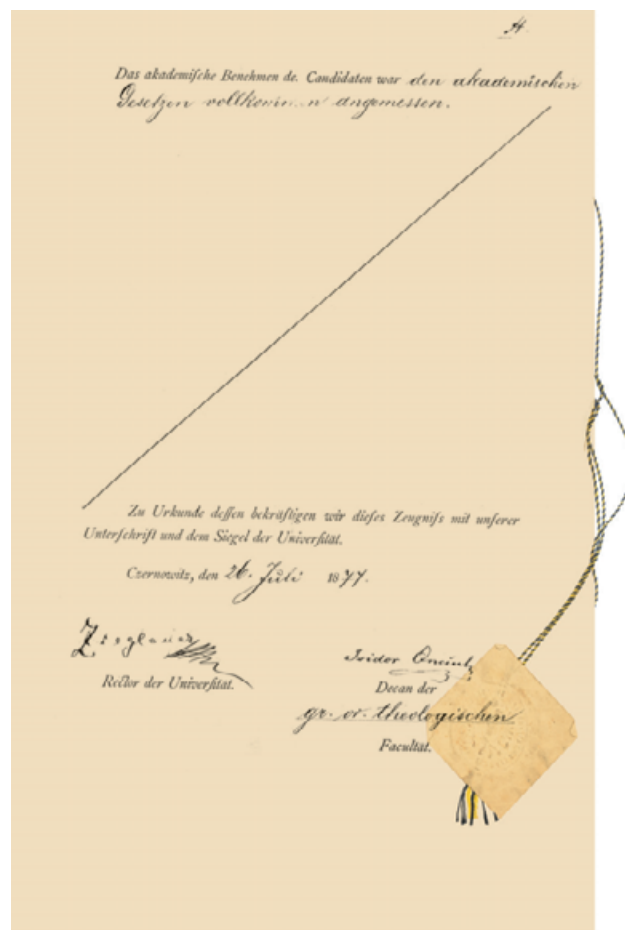
Cu și mai mare entuziasm se dedică activităților în societățile studențești, atras fără îndoială de latura lor teatrală care îi permite să se afirme ca organizator, compozitor, versificator, recitator, dirijor de cor, regizor de evenimente-spectacol. Formate după modelul german – cu statut, drapel, deviză, imn și stemă proprie – societățile (unele etnice, altele transnaționale) urmăresc țeluri culturale și filantropice, și, nu în ultimul rând, politice. Dar mai ales practică o convivialitate care sfidează barierele sociale și generaționale, căci profesorii participă și ei din plin la evenimentele studenților, iar întrunirile mari sunt deschise publicului urban. Arboroasa studenților români fusese printre primele, inaugurată în 10/22 decembrie 1875, cu deviza „uniți să fim în cugete/ uniți în Dumnezeu” (Alecsandri), având ca semn distinctiv panglica tricoloră purtată oblic pe piept și chipiul roșu pe cap,

¹ În *Carnetul de Studii* al studentului Golembiovski (Anmeldungsbuch) sunt trecute cursurile Dr. Supan: Über Vulcanismus; apoi vara: Geografia Europei; Dr. Ziegelauer: seminarul de Istorie; și cel despre Războaiele „de eliberare” ale Austriei cu Poarta; Dr. Loserth: Exerciții la Seminarul de Istorie; apoi „Începuturile istoriei române”; iar la Dr. Marty audiază Introducerea în Filosofie.

² În primii ani predau la universitate 18 profesori străini și 9 români (șapte dintre ei la facultatea de Teologie ortodoxă).

³ Vezi, de pildă, Hannelore Burger, „Das Problem der Unterrichtssprache an der Universität Czernowitz”, în Ilona Slavinski, Joseph P. Strelka (eds.), *Glanz und Elend der Peripherie. 120 Jahre Universität Czernowitz*, Editura Peter Lang, Bern et al., 1998, pp. 65–82.

⁴ Ion al lui Gheorghe Sbiera (1836–1916), profesor la gimnaziul din Cernăuți, apoi, primul profesor de istorie a limbii și literaturii române la Universitatea Francisco-Josephina; filolog, folclorist, istoric literar, istoric al Bucovinei, animator cultural; membru al Academiei Române. Vezi Alis Niculică, *Ion G. Sbiera. Viața și opera*.

Prima și ultima pagină din Certificatul de absolvire a Facultății de Teologie greco-orientală (ortodoxă), în 1877.

și imnul festiv compus de Ciprian Golembiowski pe versurile lui T.V. Stefanelli „În Țara veche-a fagilor”. Până la desființarea societății, în octombrie 1877, membrii Arboroasei (44 din totalul de 53 de studenți români înscriși la Universitate) se angajează întru propășirea spiritului național și a limbii române, preconizând „perfecționarea reciprocă a membrilor pe terenul național, literar, cultural prin prelegeri literare, îndeletnicire în arta oratorică, susținerea unui cabinet de lectură și a unei biblioteci, aranjarea de petreceri, serate literar-declamatorice-muzicale, sprijinirea membrilor lipsiți de mijloace și căutarea gratuită la caz de boală”¹ Ciprian, prezent din prima zi, activează neobosit: compune imnul, inițiază și conduce un cor și un cvartet instrumental, scrie versuri, cuplete satirice, scenete², organizează festivități. Un coleg observă că mai ales datorită lui „ședințele noastre sociale nu mai erau simple conveniri studențești, ci manifestări ce grupau în jurul lor cel mai distins public al Cernăuților și

¹ Ilie Dugan, *Istoricul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți. Partea Întâia: „Arboroasa” (1875–1877)*, Editura Societății Junimea, București, 1930, p. 13.

² O parte din producția literară a acelor ani a fost publicată în Ciprian Porumbescu, *Inimă de român*, trad. de Ioana B. Carp, Editura Mușatinii, Suceava, 2011.

Primul sediu al Facultății de Filosofie a Universității Francisco-Josephina, până în 1875 Școala Normală. În 1883 facultatea, care înglobează și Științele Naturale, se va muta împreună cu Științele juridice într-o nouă clădire reprezentativă, pe când Seminarul teologic funcționează într-o aripă a Mitropoliei ortodoxe.

Foto: A. Kluczenko, 1875.

al provinciei”.¹ Dar, dincolo de spectacole, Arboroasa condusă de Ciprian și-a adus contribuția la deșteptarea „poporului din somnul său vechi [...] înfocându-l pentru națiunea sa”, după cum îi scria Andrei de Mocioni preotului Iraclie.² Societatea a trezit conștiința *detrunchierii* Bucovinei și protestul împotriva hotarelor artificiale (în dicția lui Al. Xenopol „marginile măiestrite”) care îi despărțeau pe românii din Bucovina, Principate, Ardeal și Banat.

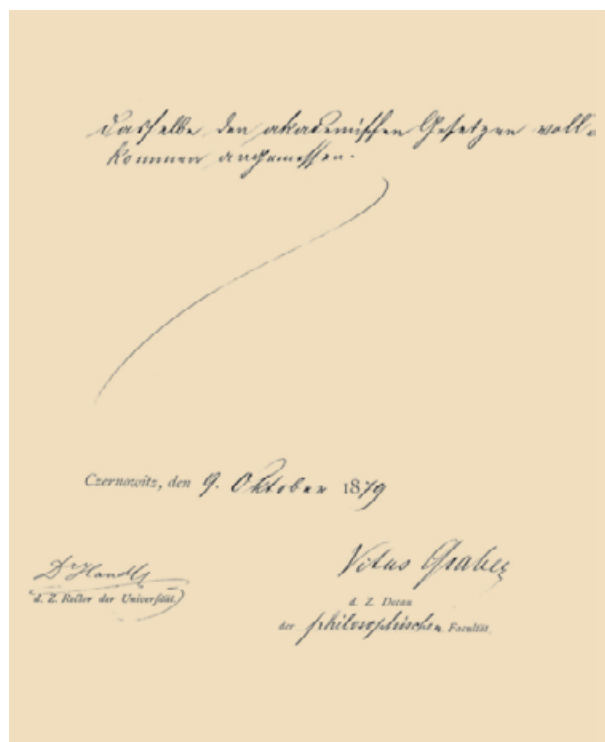
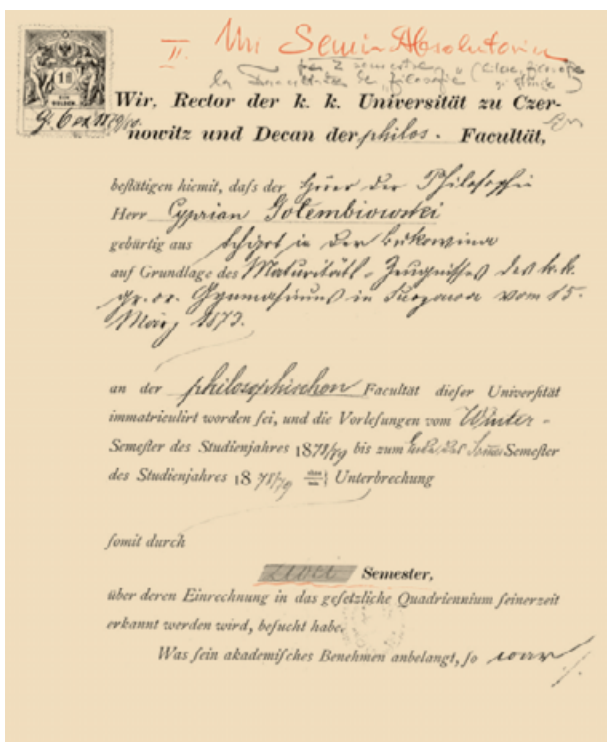
În perioada cuprinsă în *Jurnal*, Porumbescu este secretar de externe al asociației Junimea, urmașa Arboroasei, președinte fiind prietenul lui, viitorul istoric Dimitrie Onciul. Și aici, comersurile și sedințele literare sunt regizate și animate de el. E atotprezent și de neînlocuit, iar la nevoie comitetul societății se întrunește la patul lui de boală (6 aprilie). *Jurnalul* consemnează succint activități junimiste: o cnaipă³ în 31 ianuarie; discuții organizatorice cu membrii din comitet în 13 și 15 februarie, apoi, iarăși în 19 și 22 martie; ședințe de comitet în 23 martie, 6 aprilie 8 și 12 iulie; o mare adunare (convent) în 8 aprilie („s-au întrunit toți studenții români⁴, am discutat multe lucruri,

¹ Constantin Morariu, citat în Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*, vol II, p. 185. De pomină a rămas ședința literară din 28 aprilie 1876, când Ciprian cucerește publicul cu compoziții proprii: *Primăvara* (*Sosirea primăverii*, text de I.A. Lapedatu) și prima lui compoziție de anvergură, sceneta satirică *Cisla*, „opereta rustică” jucată apoi cu mare succes în Banat și în Transilvania. Tipărită în 1936 de Soc. Ciprian Porumbescu (revăzută de muzicianul August Karnet).

² Scrisoare către Iraclie Porumbescu, din 1861. În Leca Morariu, *Iraclie și Ciprian Porumbescu*, vol. 1, 2014, p. 240.

³ *Kneipe* – întruniri ale asociațiilor studențești, desfășurate în localuri după un program tripartit, cuprinzând o parte oficială cu cuvântări, prezidată adesea de un profesor universitar, urmată de două chefuri informale.

⁴ Folosește termenul demodat – *romanische*, în loc de *rumänische* (Studenten).

Certificatul de absolvire a primelor două semestre la Facultatea de Filosofie.

ne-am înfrățit și ne-am unit foarte strâns împreună"); întruniri festive în 14 și 28 iunie etc. Ca și predecesoarea ei, Arboroasa, unde se recitau foi satirice (*Leușteanul* sau *Cocoveica Arboroasei*), Junimea cultivă convivialitatea animată de „poezii picante, glume de spirit și ultimele știri și telegrame din lumea bobocilor.”¹

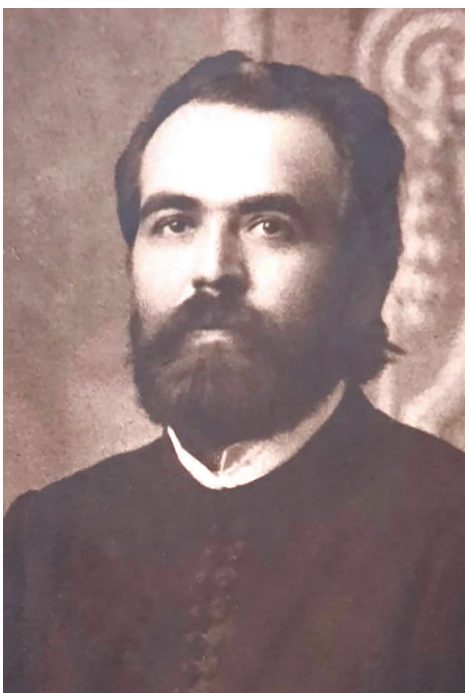
Ciprian redactează de unul singur o foaie satirică, *Bondariul Junimii*, semnând cu pseudonimul „Longin Handraburcă”. Pe frontispiciu o prezintă ceremonios-șăgalnic:

o foaie foarte politicoasă, fundoasă² și procopsoasă pentru toate interesele vajnice, ciobotărești, croitorești și dăscălești. Apare cu sfințitul soarelui și se citește numai în stadiul iluminării. – Prețu-i târța-pârța mai nemică, – de aceea se abonează toți de mama focului. Pe manuscritele neîntrebuințate se coc colacii pentru membrii fundători.

Articolul de fond îngână retorica pumnulistă („bâzâitul infernal al Bondariului este mijlocul prin care suntem în stare de a scula cu forță nerezistiveră pe oricare din amețeala letargică...”), culminând într-o apologie a berii, „elixirul cel mai puternic” conducător spre acea „stare de iluminare și *spirituozitate*” propice bâzâitului iritant al satirei. Nu lipsesc noutățile politice – *Cronica întreană* și *Cronica estreană* (p. 2); știrile din Bucovina,

¹ Dugan, 1930, p. 16.

² Adică o revistă politică (politicoasă) dispunând de fonduri bănești (fundoasă), scrisă pe hârtie reciclabilă, pe care se coc colacii membrilor fondatori (fundători).

Constantin Morariu, coleg la Teologie
și prieten apropiat al lui Ciprian.
Unul dintre primii biografi
ai compozitorului.

telegramele și știrile locale (p. 3); nici pagina de „anunțuri” hazlii (p. 4).¹

Mai redactează și o a doua foaie satirică – *Piperușa*, și produce neconținut – în română și germană – versuri umoristice, cuplete, schițe dramatice, imnuri, cântece de pahar, muzică de salon. Iar pentru ședințele literare ale Junimii întocmește și câte o prelegere documentată temeinic, precum „Muzica antică a romanilor”, care se pare că a fost „foarte bine primită” de publicul junimist (12 iunie).

Paralel cu activitatea neobosită la Junimea se implică și în alte asociații studentești: la Akademische Lesehalle e ales membru în comitet, iar pentru Clubul studenților germani – ale cărui ședințe și petreceri le frecventează asiduă – compune chiar imnul oficial pe versuri proprii în ton săltăreț și jucăuș:²

*Cunosc o perlă fără seamăn
Ferită de dureri și chin:
Credință și-adevăr emană,
Germanei inimi spre alin.
Acest ales mărgăritar
Pe cinstea mea, e-atât de rar –
Acest ales mărgăritar!
Pe cinstea mea, e-atât de rar
Acest mărgăritar:
al nostru Club German.*³

Cântat pentru prima oară în 10 noiembrie 1878 la întrunirea Clubului în hotelul La Prințul de Coroană, Imnul înflăcărează studențimea adunată, fiind primit ca dovadă a bunei înțelegeri interetnice: „Nu e de mirare, căci poetul și compozitorul cântecului, C. Golembiowski, care nu e nicidecum de naționalitate germană, ci român, s-a impus sub numele Ciprian Porumbescu ca cel mai de seamă compozitor în istoria muzicii Bucovinei”.⁴

¹ Manuscris în arhiva familiei Cionca, p. 1.

² La întrunirea Clubului studenților germani din 10 noiembrie 1878 se cântă imnul compus de C. Golembiowski. Rudolf Bardolf și Franz Kuschniriuk (ed.), *Geschichte der Akademischen Burschenschaft Arminia-Czernowitz zu Salzburg, 1877–1967*, Salzburg/Wien, 1967, pp. 9–10. Vezi și Rudolf Wagner, *Vom Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte der Bukowina* (Vol. I), Hofmann-Verlag, Augsburg, 1991, p. 295.

³ „Ich kenn’ ´ne Perle wunderbar,/ bin frei von ird’scher Not und Schmerz./ So treu und innig, und so wahr/ erhebet jedes deutsche Herz./ Ja, die Perle wunderbar/ das ist bei Gott fürwahr/ ein Dingchen gar so rar. / Ja, die Perle wunderbar/ das ist bei Gott fürwahr / der Deutsche Klub.” Cf. Raimund Lang, *Couleur in Czernowitz*. WJK Hilden, 2013, p. 153 (traducerea ne aparține).

⁴ Cf. Bardolf/Kutschiriuk 1967, pp. 9–10 (traducerea ne aparține).

BONDARIUL "JUNIMEI."

Num. I.	Foie foarte politică - Junioasă și preocupată pentru toate interesele războinice, ciobotărești, croitorărești și dascălești. - Apoi cu simțuri drepte lui și se citește numai în stadiul iluminării. - Pretu-i țirță, țirță mai nemică, de aceea se abonează toți de mama locului. Se manuu- scripțele neîntrebuințate se coc colacii pentru membrii fumători. Redactor: Longin Hanraburcă.	Anul I.
------------	--	------------

p. t.

Tendința fiecărui popor, fiecărui na-
 țion, a fiecărui individ și-a, este
 să se apropie cât mai mult de
 idealul perfecționării sale. Miștele
 sunt foarte diferite. Unele intră
 în țară spre acest scop par, alții
 până, unii berea alții răchiu, unii
 cărăși oricui alții inima s.a.m.d.
 fiecare în felul său. Noi însă
 căm aspirăm la o tenință tot
 măreț și viedată ne usăm în quin-
 țerea scopurilor noastre de un in-
 ment corepunător și obiectului
 mult.

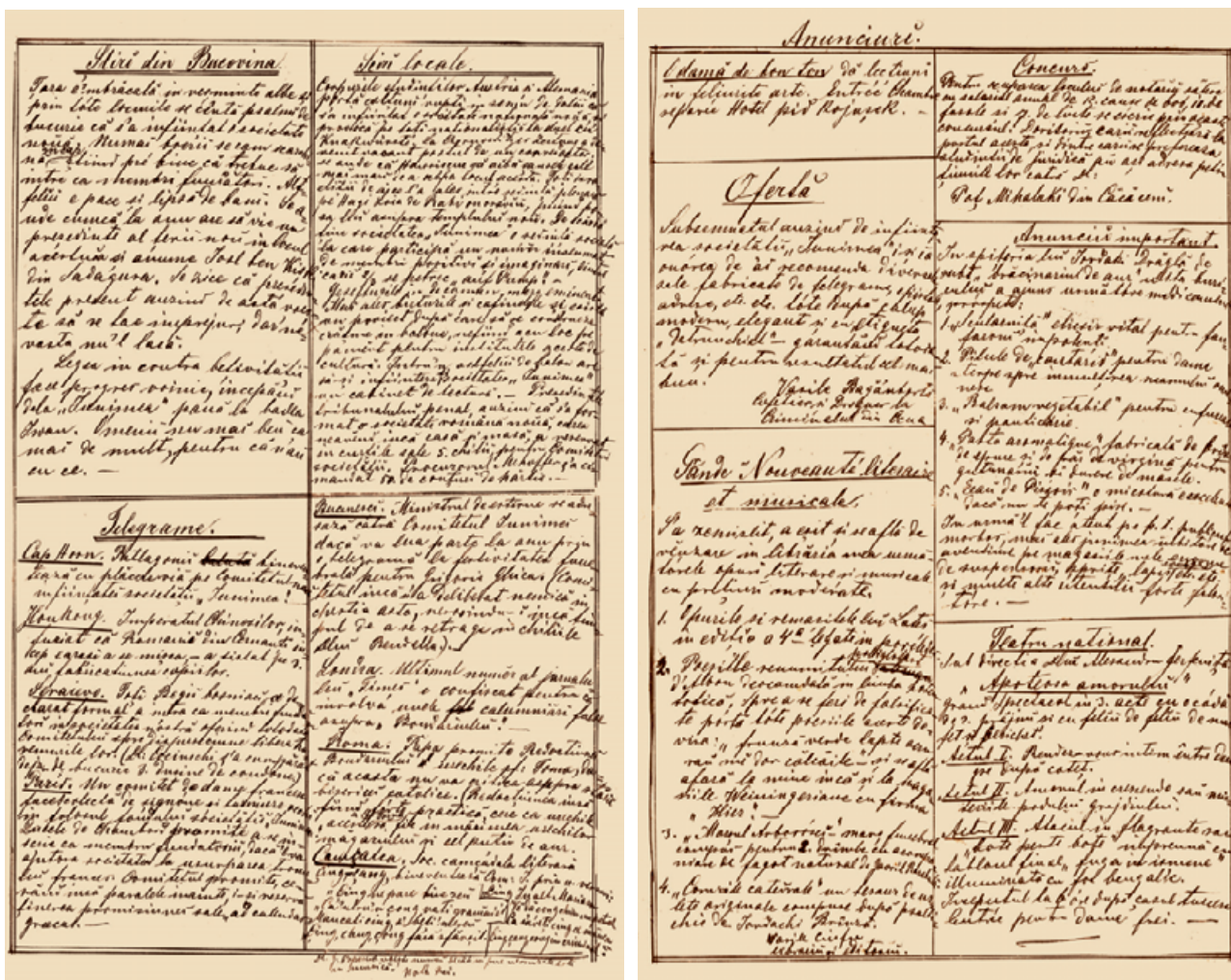
Părațul infernal al Bondariu-
 lui este miștele prin care sîntem
 în stare de a scula cu forță nere-
 sislivă pe oricare din amestecul
 letargic, - dară - tot același bășcă-
 it poate să devie și o muzică
 dulce și melancolică, prin care, ca
 prin o lovitură, putem amuți

pentru lolicăuna pe acela căm
 i-a crescut botul și fung.

Vești deci, că leniștele care
 și le-a scris Bondariul pe margini
 de arșipilor sale sunt teribile și
 îngrozitoare. Teribile de genul
 și unde aușit stă și celălalt
 giti ca de ce de lamă.

Numai un unice căm și pu-
 țente de persecuțările lui. Dacă
 prin consumare și prin
 de hoo - elisirul cel mai pu-
 nic pentru lipă și pentru
 alii se venit în acel stadiu de la-
 minare și spiridusitate în ca-
 și puțte și pe care bărațul
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm

Deci berea e unicul miștele prin
 care se face veni de acul asu-
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm
 și miștele și și puțte căm

Bondariul Junimii, paginile 3 și 4 („anunțurile”).
Arhiva familiei.

Mulți dintre prietenii și companiile pomeniți în *Jurnal* se regăsesc în listele de membri ale asociațiilor studențești germane: Patak, Bucher, Schorsch, Max Waldorf, chestorul Hoffmann, H. Rump, H. Köhler, ba chiar și „rivalul” din Ilieșți, viitorul ofițer și deputat în Dieta Bucovinei, Fritz Kipper (care ulterior va fi antrenorul de scrimă al Arminiei, urmașa Clubului German). De altfel, *Jurnalul* consemnează cnaipe comune ale Junimii, împreună cu Clubul German (19 și 20 iunie), căci după spusele lui Ciprian, „junimiștii sunt în relații foarte strânse de prietenie cu Clubiștii” (29 ianuarie).

Însemnările ni-l arată pe Porumbescu omniprezent în viața studențească a orașului, mereu în mișcare, debordând de elan și vitalitate, pus pe șotii și pozne, înconjurat de prieteni și ciraci care îi caută societatea, precum și el o caută pe a lor. Totuși, nu se împrăștiie, ci se străduiește să dea structură programului diurn. În pofida temperamentului lui debordant, *Jurnalul* îl arată ca student disciplinat: frecventează cursurile regulat (spre deosebire de primul coleg de cameră, Schorsch, care chiulește fără jenă); își scrie conștiincios temele de

seminar lucrând uneori până la 1 noaptea (spre deosebire de al doilea coleg de cameră, lulo, care ține „o prelegere copiată”); se pregătește asiduu pentru examene, învățând în tandem cu câte un coleg (Bucher, Dimitrie Onciul); se documentează temeinic pentru câte o lucrare, împrumutând cărți din biblioteca Seminarului teologic și din cea personală a profesorului Vorobkievici. Iar la sfârșitul semestrului oftează ușurat că a trecut cu succes examenele „din Istoria romană, română și austriacă” (atestare de profesorii Loserth și Zieglauer).

Totuși, îl bântuie îndoielile și îl neliniștește nesiguranța perspectivelor. Astfel, se lasă ușor derutat când amicii Vasilică Morariu și Atanasie Pridie încearcă să-l convingă să treacă la drept (cei doi urmau studii juridice). Abia după o noapte de frământare conchide că meseria de jurist ar fi prea străină de interesele lui, căci „n-ar mai folosi la nimic cunoștințele mele în teologie și muzică”, deci hotărăște: „Așadar, rămân la ale mele. Poate devin profesor, poate voi avea norocul să mă placă vreo domnișoară s-o iau de nevastă mai încolo, când mi-o veni vremea. Trăiască filozofia!” (14 februarie)

Ambianța muzicală

Dacă manifestările studentești îi permit să-și desfășoare talentele de animator, efervescența vieții muzicale din Cernăuți va fi un izvor bogat de inspirație și încurajare pentru tânărul care aspiră la statutul de compozitor. În a doua jumătate a veacului al XIX-lea, capitala Bucovinei era pe cale să devină un centru muzical de tip apusean. Pe când la începutul veacului târgul avea doar muzică bisericească, tarafuri (cu repertoriu orășenesc, mai rar țărănesc, român sau rutean) și fanfare militare, în timpul studenției lui Ciprian muzica cultă occidentală ajunsese să dea tonul în oraș. Educația muzicală de tip apusean se răspândea rapid în mediul urban și printre clericii și intelectualii din provincie. O seamă de pedagogi din țări occidentale îi instruiau pe copiii bucovinenilor cu vază în muzica clasică instrumentală – dându-le lecții de pian, vioară, violă, violoncel sau flaut. Haydn și Mozart, Schubert și Beethoven, Chopin și Liszt pătrundeau în casele bucovinenilor, formându-le gustul pentru concerte simfonice și muzică de cameră.

Printre pedagogii veniți în Bucovina se numără muzicieni de înaltă ținută – ca, de pildă, Karl Ritter Umlauff von Frankwell, în tinerețe prieten cu Schubert, care se stabilește la Cernăuți și contribuie timp de decenii la înflorirea vieții muzicale. *Hausmusik* (muzica de cameră practică de amatori) se răspândește în capitală și în provincie, în saloane elegante, dar și în case de preoți și învățători de la sate – de pildă, în casa preotului Iraclie din Stupca sau a pastorului Gorgon la Ilișești.

Adeseori, copiii familiei formau duo-uri, trio-uri sau chiar cvartete, ca de pildă frații Mandicevschi, acompaniați de veri și verișoare – precum Filia Popovici, care îi va fi și lui Ciprian parteneră de muzică. În vacanțele petrecute la Stupca, Ciprian cântă aproape zilnic cu surioara Marica și uneori cu fratele Ștefan, un bun violonist și bariton. Iar de la Cernăuți face excursii la Ceahor, la părintele Artemie Berariu, încropind cu prietenii câte un ansamblu instrumental (Ciprian la vioară, Constantin Morariu la flaut, Isidor Ieșan la gitară, Luliana Berariu la pian) sau vocal (buni cântăreți sunt George Popescu, Iancu Cocinschi, Constantin Morariu, Isidor Ieșan).¹

Între timp, concertează la Cernăuți soliști de renume european. De neuitat au rămas două concerte date de Franz Liszt în Hotel de Moldavie, în 1848, care au declanșat o adevărată frenezie muzicală în oraș.

¹ Alecu Berariu, „Dulci amintiri”, în *Glasul Bucovinei*, an XIV, nr. 3, 1931, p. 451. Citat în Leca Morariu, vol. II, p. 131.

PIPERUS

Modo Divisa:
 Facendo bibamus.

Fiie forte oppositionalnică - fundată și preocupată pentru toate
 interesele vajnice ciobănești, croitorești, popesești și dascălești.

Anul I.

Redactor neresponsabil: Longin Handeacurcă.

Anul I.

P. T.

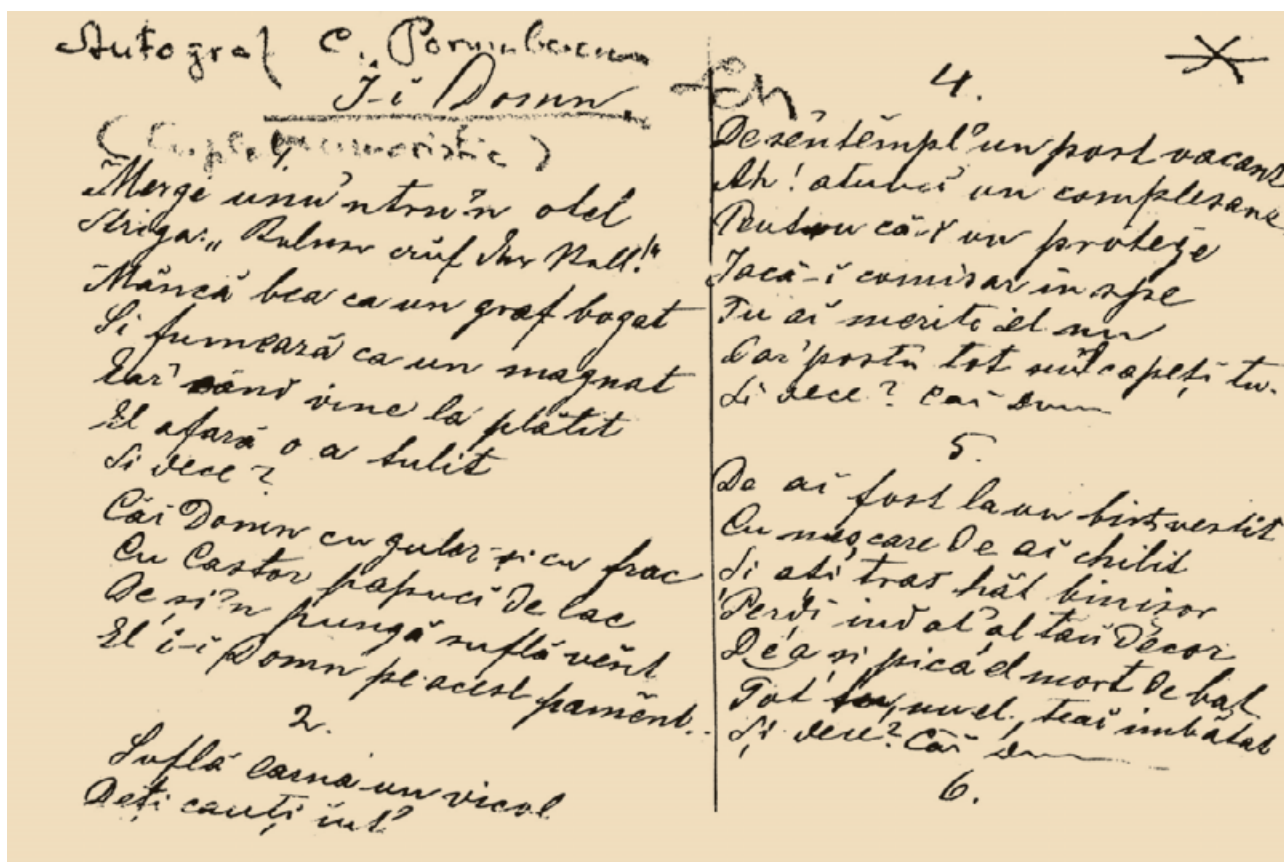
Articol din fund.

Lesne e a ceti gazete, dar și mai lesne
 a bi pe lângă aceea și bote. Greu însă
 este a face gazete, și și mai greu a fa-
 ce esamenete de stat pe lângă aceea.
 Dar ce-i de făcut? - Talantul carele
 i s'a dat fiecărui om, fie el de genul
 bărbătesc, sau de cel femeiesc sau chiar
 de genul amestecat, - talantul acela
 nu se poate îngroșa, ci trebuie
 întrebuințat, cultivat, exploatat și
 altele - at, - căci va veni cum vize
 Ch. - timpul expulării, și apoi: omne
 animal post coitum trivite.

Facătorul gazetei acenteia - carele
 din intempleră nu-i de nece un gen
 de colt mai nainte enumerat - căci
 prin catastrofe elementare și eruptiv
 vulcanice a devenit eunuch, - chib-
 xitorul și cioplitorul acertei minun-

nate și și vestita gazete - "Poponera" -
 avea și el un talant, dar de un stilii ca-
 ne - De la Deu nu era, căci era proci de-
 fact și căpuit - acuma însă pe vremea
 asta, unde ninze și i frig, și suflă
 vântu ca prin funziile de portto - a
 trebuit să-l pue Talantul la Vornet
 spre ca să și cumpere un patton, și
 casele, și casele să se reprezintă mai
 uște, căci almintrelea nu-i credi țara
 nime neci măcar un Gulas. Hic și ex-
 pet încă adată ca și ce învealtă și
 lume ca cum d. e. Datta, Lufom, vaca,
 lau, studentii și alți calici - fiecare
 i și are talantul său. - Librosii și cări-
 turarii cei mai ochitării și mai poltragi
 și apanalia s'a batut capu și năvăle
 acuma de dormit - încă pe timpul
 inventării protoputui și al imbecit
 foră braci nari - ce felii de talant
 fie acela, ce l n au studentii - căci
 de rezată e alil de mienimiat că și
 știința medicinistilor noștri -

Revista satirică „Piperușă”.
 Manuscris în arhiva familiei.

Din versurile satirice ale studentului Ciprian: „Merge unu-ntr-un hotel”.

La rândul lui, Liszt profită de popasul la Cernăuți, căci în casa boierilor Hurmuzachi îl ascultă pe vestitul lăutar Moș Neculai din Suceava, ale cărui cântece vor inspira așa-zisa *Rapsodie română*¹ compusă pe motive de folclor românesc. Și Ciprian va fi vrăjit de sunetele scripcei lui Kir Grigori Vindireu, care cântă o noapte întreagă la restaurantul Prințul de Coroană (10 februarie). De altfel, interesul pentru folclor și muzica lăutărească e la modă printre muzicienii vremii. Vestitul pianist Carol Miculi, prieten al lui Chopin, culege sistematic folclor românesc în lunile de vară petrecute regulat în casa lui Iraclie Porumbescu la Șipotetele Sucevei.² Miculi, cel cu care (după spusele tatălui Iraclie) copilul Ciprian învățase cititul notelor muzicale, devenise între timp directorul Societății de Muzică din Lemberg (Lviv), dar continua să promoveze muzica în Cernăuți, cedându-și câștigul după concerte Societății Filarmonice a orașului.

¹ Redescoperită de Octavian Beu, cântată la București în premieră de pianista Aurelia Cionca în 1931.

² Armeanul Carol Miculi (Karl Mikuli) (1821, Cernăuți – 1897, Lemberg): pianist virtuoz, compozitor și pedagog, editor al Operelelor complete ale lui Frederic Chopin. După studiul medicinei la Viena și al muzicii cu Chopin la Paris, concertează în multe țări europene; revine la Cernăuți ca profesor de muzică. Din 1858 e director al Societății de Muzică din Lemberg (Lviv). Prieten cu Iraclie Porumbescu, petrece câteva vacanțe de vară în casa acestuia din Șipotetele Sucevei (vizite regulate între 1859–1864). Publică *48 aires nationaux roumains* (Paris, 1863).